

STM 1949

Ett unikt verk av Euricius Dedekind

Av Ivar Stare

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan tillstånd från författaren.

Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat tillåtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upphovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela databasen.

RÄTTELSE

I föregående årgång av denna tidskrift omnämnes en Mozart-autograf (s. 76 f.), som förvaras i MAB och förmodades ha hört till Fredrik Samuel Silverstolpe. I en fotnot anmälde undertecknad, att uppgiften ej kunnat verifieras, och åtskilliga tecken tydde på att den måste vara felaktig. Det har nu också lyckats mig konstatera, att autografen ifråga tillhört Oscar II under hans tid som hertig av Östergötland och preses vid MA. — I hdskr. »Donationer 1800—1880, bd 1» i MAB finner man en uppgift om, att hertigen av Östergötland 1870 skänkte 12 pianokonsorter »samt en dyrbar handskrift af Mozart» till MAB. [Jfr Kongl. Musikaliska Akademiens Handlingar 1870—71, Sthlm 1872, s. 12. — Jfr även C. M. Carlander, Svenska bibliotek och ex-libris, 2. uppl., 1, Sthlm 1904, s. 71, där det på tal om gåvor till MAB heter: »Af akad:s d. v. praeses, prins Oscar (s. m. Oscar II): en högst dyrbar autograf af Mozart (en trio [!] ur op. 'Titus' i partitur).».]

På s. 82 i samma artikel bortgår till följd därav hela rad 5 i den där gjorda sammanställningen.

C.-G. Stellan Mörner.

ETT UNIKT VERK AV EURICIUS DEDEKIND

AV IVAR STARE

Av den tyske tonsättaren Euricius Dedekinds produktion synas Ablott några få verk ha undgått förödelse. British Museum äger en discantus-stämman till *Neue Teutsche Liedlein . . .* (1585), och i Stadsbiblioteket i Hamburg funnos åtminstone före kriget fyra stämböcker till en (5-stämmig?) evangelieförtöning. I Stockholm i Kungl. Musikaliska Akademiens bibliotek (Tyska kyrkans samling nr 11) förvaras ett verk, som tyvärr inte är riktigt fullständigt, ty genom felaktigt tryck saknas i altstämman det första stycket av verkets första avsnitt. — Verkets titel är ANTIDOTA, ADVERSVS OCTO HOMINVM PASSIONES, VITIORMQUE TVRBAM vniversam... Det är tryckt i fyra stämböcker i tväroktavformat (15,5 × 20 cm), bundna i pergamentband (den femte stämboken i samma kapsel tillhör en annan — 5-stämmig — komposition, vars övriga stämmor äro sammanbundna med Antidota). Trycket (med lösa typer) har utförts av Michaelius Crönerus (Michel Kröner) i Ulssen 1589. Titelsidan är lika i alla stämmor (altstämman saknar titelsida). Discantstämman och basstämman äga dessutom vardera en tilläggnan till tonsättaren i form av ett epigram av »Conradi Dedekindi fratris» resp. »M. Fridericvs Dedekindvs senior, P. Pastor ad D. Michaelem Lunaeburgi». I tenorstämman finns i stället en dedikation av tonsättaren, daterad 1588. Antalet sidor nottext (opaginerade): D, T och B: 24; A: 23.

Kompositionens (latinska) text är till form och innehåll »humanistiskt» färgad och av enkel, moraliserande karaktär. Vart och ett av verkets 12 avsnitt är delat i två eller tre delar, en antifonal formprincip, som vid denna tid var vanlig. Tonsättningen är utförd i kontrapunktisk, motettisk stil.

Om Dedekinds levnad veta vi endast så mycket, som kan slutas av titeln på det verk, som här beskrives. Han var sålunda född i Neustadt (Eitner uppger Neustadt a/d. Hart) och verkade 1588 (dedikationens datum) i det protestantiska Lüneburg i norra Tyskland som kantor vid den till S:t Johannes-kyrkan knutna skolan.

ANTIDOTA,
ADVERSVS OCTO HOMINVM
PASSIONES, VITIORVMQVE TVRBAM
VNIVERSAM, IN GRATIAM PIETATIS ET MVSICÆ
amantium, Quatuor vocibus composita, ab

EURICIO DE DEKINDO NEOSTADIANO,
Scholæ Lunaburgensis ad S. Iohannem Cantore.

BASSVS.

EPIGRAMMA
Henningi Dedekindi Cantoris Saltzensis.

Vel prosit Cantor, vel nos delectet, utrumq;
Vel praestet. Praestat fratris utrumq; labor.
*Nam, si non alios, se saltem oblectat: et idem
si sibi non prodest, utilis est alijs.*

V L Y S S E Æ

Excusa typis Michaelis Cröneri, Anno 1589.

Emellertid synas de namn, som fogats till de ovan omtalade »epigrammen» kunna ge en del indirekta upplysningar om tonsättaren. Henning Dedekind, vilken även av Eitner omnämnes som »Cantor Saltzensis» (1588) (Langensalza), var tydligen bror till Euricius:

»Vel prosit Cantor, vel nos delectet, utrumq;
Vel praestet. Praestat fratris utrumq; labor».

Basstämman (andra) epigram är som nämnt undertecknat av »M. Fridericus Dedekindus senior». Eitner förtecknar ett verk från 1628 av »Friedr. Melch. Ded.» Möjligen var även denne en bror till Euricius.

RECENSIONER

Carl-Allan Moberg: Die liturgischen Hymnen in Schweden. Beiträge zur Liturgie- und Musikgeschichte des Mittelalters und der Reformationszeit. Bd. I, Quellen und Texte — Text- und Melodieregister. Einar Munksgaard, Kopenhagen 1947. xxiv + 398 Ss.

Es ist ein Verdienst des Verfassers, der liturgie- und musikgeschichtlich interessierten Welt dieses Hymnenwerk vorgelegt zu haben. Die beiden weiteren Bände werden wohl noch manches Wertvolle zu bieten haben. Seit Kriegsende dürfte dieses Buch eine der bedeutendsten Neuerscheinungen sein, und es wäre sehr zu wünschen, dass das Ganze in Bände abgeschlossen werden könnte. Wie wohlthuend es ist, ein derartiges Werk in die Hände zu bekommen, kann jeder ermessen, der die zum Teil recht dürftige Nachkriegsliteratur kennt. Es ist geradezu eine Eigentümlichkeit der neueren Musikforschung, sich auch mit der Gregorianik zu befassen. Während die Zeit der Restauration des Choralis in diesen Gesängen etwas in sich Abgeschlossenes erblickte, versucht heute die Musikwissenschaft, die vielfachen Zusammenhänge der gregorianischen Melodienwelt mit der mittelalterlichen Profanmusik zu ergründen. Die Bemühungen haben sich schon gelohnt und, wie kaum ein anderes Material, sind Hymnus und Sequenz dazu geeignet. Rückschlüsse und Vergleiche zu bilden mit einer Zeit, die uns heute nicht ohne weiteres mehr erschliessbar ist. In Deutschland wurde noch während des zweiten Weltkrieges von Regensburg aus eine »Gesamtinventarisierung» des europäischen Hymnenbestandes in die Wege geleitet und zu diesem Zweck auf den Bibliotheken des Inn- und Auslandes reichliches Material gesammelt. Wie weit es jedoch zu einer Ausführung des geplanten Unternehmens kommen wird, sei dahingestellt. Um so mehr muss die stille Arbeit von Prof. Moberg gewertet werden. Mit unermüdlichem Eifer widmete er sich seit mehr als 2 Jahrzehnten dieser gleichen Aufgabe. Die Weitläufigkeit des Stoffes aber veranlasste ihn in klarer Erkenntnis, sich auf Schweden zu beschränken. Dieser Entschluss konnte einzig und allein nur richtig sein; denn erst wenn einmal gründliche Einzelarbeiten vorliegen, kann man zur Gesamtzusammenfassung schreiten. Die schwedischen Dokumente wurden zwar schon für die Ausgabe der *Analecta Hymnica* ausgewertet, jedoch längst nicht alle. Vor allem werden sich die Herausgeber der *AH* kaum mit der Unzahl von Fragmenten befassen haben. Man gewinnt einen guten